

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över betänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42)

Ert dnr Ju2016/0467/L5

Brottsoffermyndighetens övergripande synpunkter

Flera av de överväganden och förslag som framförs i utredningen är mycket angelägna. Utredningen har föreslagit viktiga åtgärder som bidrar till att skydda vuxna och barn mot utnyttjande genom köp av sexuella tjänster och handlingar. Brottsoffermyndigheten anser att det förslag som presenterats beträffande oaktsamhetskravet i 6 kap. 13 § brottsbalken leder till att barn får ett starkare skydd mot sexuella övergrepp. Myndigheten tillstyrker därför flera av de lämnade förslagen men anser att det ska införas ett undantag från kravet på dubbel straffbarhet vid köp av sexuell tjänst utomlands samt att benämningen av samma brott bör ändras.

I sammanhanget vill Brottsoffermyndigheten framföra att några av de förslag som presenteras i Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60) kan inverka på det som förs fram i denna utredning.

Brottsoffermyndigheten har följande synpunkter och kommentarer.

3.7.3 Brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas

Brottsoffermyndigheten delar utredningens uppfattning om att genomslaget av 2011 års straffskärpning av köp av sexuell tjänst inte har fått önskvärt genomslag. Valet av påföljd blir ofta den lägsta möjliga och försvårande omständigheter utreds inte av de brottsbeivrande myndigheterna. Brottsoffermyndigheten anser att det är av vikt att det vid grova fall av köp av sexuell tjänst ska finnas möjlighet att utdöma en strängare påföljd. Det gäller särskilt vid köp av sexuell tjänst av ett offer för människohandel eller t.ex. då köpet varit hänsynslöst på annat sätt. Myndigheten delar därför utredningens uppfattning om att en lösning är att gradindela brottet. I det särskilda yttrandet som bilagts betänkandet framförs farhågor kring ett införande av ett gradindelad brott, bl.a. utifrån att en sådan konstruktion kan få till följd att endast de allvarliga fallen av köp av sexuell tjänst kommer att utredas. Brottsoffermyndigheten menar att de brottsbeivrande myndigheterna redan i dag har att hantera brott som gradindelats och därför bör inte denna lagförändring inverka negativt på myndigheternas brottsutredande arbete. I slutändan är det en prioriteringsfråga som myndigheterna behöver göra. En sådan prioritering bör även fortsättningsvis vara att köp av sexuell tjänst av normalgraden även efter en lagändring ska utredas, inte minst som ett led i arbetet att t.ex. förebygga och bekämpa människohandel.

3.7.5 Dubbel straffbarhet

Brottsoffermyndigheten delar däremot inte utredningens slutsats att kravet på dubbel straffbarhet vid köp av sexuell tjänst utomlands ska finnas kvar. Visserligen är det korrekt att undantag från dubbel straffbarhet inte finns i dag vid sexualbrott mot vuxna. Denna utredning har dock inte haft som uppdrag att utreda ett generellt slopande av kravet för andra typer av sexualbrott. Enligt myndighetens mening finns det i övrigt skäl att ifrågasätta ett krav på dubbel straffbarhet vid andra typer av sexualbrott mot vuxna med anledning av den kränkning av offrens integritet som denna typ av brottslighet medför. Att denna fråga inte har utretts inom ramen för detta betänkande utesluter inte möjligheten att nu införa ett undantag vid just köp av sexuell tjänst.

Brottsoffermyndigheten menar att den internationella samsynen kring ett förbud mot köp av sexuella tjänster i dag är större än vid den förra utredningen av brottet. Flera länder har anammat en lagstiftning som liknar den svenska. Det kan därför hävdas att det numera finns en tillräckligt stor samsyn beträffande brottets allvarlighet att ett undantag från kravet på dubbel straffbarhet kan införas. Dessutom anser myndigheten att utredningen borde ha undersökt andra jämförbara länders lagstiftningar beträffande dubbel straffbarhet vid köp av sexuell tjänst. Om något annat land har gjort undantag från kravet, skulle ledning eventuellt kunnat hämtas från hur ett sådant undantag motiverats i respektive lands lagstiftningsarbete.

I tidigare studier på området (t.ex. i Förbud mot köp av sexuell tjänst SOU 2010:49) visas att en övervägande del av köp av sexuella tjänster av dem som har hemvist i Sverige, sker just utomlands. Enligt Brottsoffermyndigheten är det inte rimligt att köpare av sexuella tjänster kan göra detta straffritt endast med hänvisning till att gärningen begåtts utomlands. Förbudet mot köp av sexuella tjänster är en viktig markering att det är oacceptabelt att utnyttja (företrädesvis) kvinnors kroppar och bör även fungera attitydpåverkande vid resor utomlands. Då straffbestämmelsen om förbud mot köp av sexuella tjänster har medverkat till en minskning av problemet i Sverige, finns stora förutsättningar för att motsvarande minskning även skulle ske beträffande svenskars sexköp utomlands. Vidare kan offer för prostitution många gånger vara utsatta för människohandel eller liknande förfaranden och vara en del av en grov internationell brottslighet. Det är inte rimligt att personer med hemvist i Sverige bidrar till att sådan brottslighet kan fortgå. En utgångspunkt är avslutningsvis att det inte ska vara accepterat att köpa sexuella tjänster oavsett var det sker eller var offren för prostitutionen befinner sig.

Med anledning av ovanstående synpunkter ansluter sig Brottsoffermyndigheten till utredningens förslag om ett undantag från dubbel straffbarhet vid köp av sexuell tjänst som presenteras i slutet av kapitel 3.7.5.

Övrigt vad gäller köp av sexuell tjänst

Brottsoffermyndigheten menar dessutom att det borde övervägas om inte brottets benämning bör ändras såsom vid det nuvarande brottet köp av sexuell handling av barn. En benämning såsom ”utnyttjande genom köp av sexuell handling” signalerar att köp av en annan människas kropp inte är en affärsmässig transaktion mellan två jämbördiga parter, utan att det ofta handlar om ett utnyttjande av en person som inte har något val än att sälja sin kropp.

4.7.4 Utformningen av straffskalan för köp av sexuell handling av barn

4.7.5 Brottet köp av sexuell handling av barn ska gradindelas

Brottsoffermyndigheten delar utredningens uppfattning att det är av stor vikt att samhället skyddar barn och unga från att dras in i prostitution. Forskning och studier har på senare år klarlagt att utnyttjande av unga i prostitution i många fall leder till allvarliga skadeverkningar. Ny kunskap visar dessutom att unga låter sig utnyttjas som ett led i ett självskadebeteende. Många av barnen har dessutom en problematisk bakgrund som innefattar en utsatt livssituation i övrigt. Sammantaget medför detta att dessa barn i hög grad är skyddsvärda och ett utnyttjande av barn genom prostitution måste ses som allvarlig ur straffvärdessynpunkt. Myndigheten delar därför utredningens förslag om att brottet köp av sexuell handling av barn skärps samt att det gradindelas. Dessutom är det myndighetens uppfattning att det inte bör komma i fråga att kunna utdöma böter som påföljd för detta brott och delar utredningens förslag om att böter ska tas bort i straffskalan. Det kan i sammanhanget också tilläggas att i och med en skärpt syn på brottet kan också skadestånd för kränkning komma att bestämmas till högre belopp än i dag, vilket myndigheten ser som positivt.

4.7.7 Brottet bör benämnas utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

Att ändra brottets benämning till det som utredningen föreslår, sätter i högre grad fokus på att det inte är frågan om en affärsmässig transaktion mellan två jämbördiga parter. Förslaget bidrar också till att spegla brottets allvar tydligare. Brottsoffermyndigheten tillstyrker därför utredningens förslag även i denna del (se dock förslaget från myndigheten ovan om att även ändra benämningen av brottet vid köp av sexuell tjänst av vuxna).

5.8.3 En ny utformning av oaktsamhetsbestämmelsen i 6 kap. 13 § BrB

Utredningen har på ett tydligt sätt visat att tillämpningen i domstolarna av 6 kap. 13 § brottsbalken har varierat på ett oacceptabelt sätt och som i vissa fall har brutit mot de förarbetsuttalanden som legat till grund för bestämmelsen. Ytterst har detta medfört att barn inte har fått upprättelse samt att barns skydd mot sexuella övergrepp urholkats. Brottsoffermyndigheten välkomnar därför den föreslagna lagändringen då den kommer att ställa mer långtgående krav på åtgärder från gärningspersonens sida för att förvissa sig om barnets ålder. En sådan förändring leder också till att Sverige i högre grad uppfyller internationella åtaganden inom barnskyddsområdet.

I behandlingen av denna remiss har generaldirektören Annika Öster varit beslutande och enhetschefen Ulf Hjerppe varit föredragande.

Annika Öster

Ulf Hjerppe